

7 PRILOGE

7.1 PRILOGA PRAVLJICA O ZLATOROGU

Tam nad Vršičem, iz skalnate stene Prisanka, zamišljeno gleda v dolino Trente kamnita Ajdovska deklica. Le malokdo, ki hodi po planinskih poteh pod njenim budnim očesom, pozna njeno zgodbo in ve, kako je okamnena v skalnatih in strmih pečinah.

Nekoč, že davno tega, je pod previsnimi pečinami Prisanka živela velikanka, Ajdovska deklica. Svoje žive dni je bila dobrega srca in usmiljena, tovornike in gornike je vodila skozi snežne zamete ter jim pomagala na njihovih poteh čez Vršič.

Ajdovska deklica pa ni bila le vodnica, temveč tudi sojenica. V temnih nočeh je obiskovala matere in njihovim novorojencem prerokovala, kakšno življenje bodo imeli.

Neke noči je v dolini Trenta obiskala mlado planšarico, ko je ta povila sinčka. Potiho se je približala zibki in otroku prerokovala: »Ko boš odrasel, boš postal pogumen lovec, kakršnega v teh krajih še ni bilo. Zasledoval in ustrelil boš belega gamsa z zlatimi rogovi.«

Ko so za prerokbo slišale sestre Ajdovske deklice, so slednjo preklele, da je ob povratku v Prisanško steno okamnena.

Prerokba Ajdovske deklice se je uresničila. Fant iz Trente je zrasel v pogumnega lovca. Hodil je po triglavskih gorah, ki so bile tedaj pravi planinski raj. V tistih davnih dneh so tamkaj živele bele gorske žene in pasle svoje bele koze. Bele žene so rade pomagale ljudem v dolini. Le kadar se je kdo preveč približal njihovemu domovanju v gorah, so ga s kamenjem, nevihto in točo pregnale nazaj v dolino. Mladega lovca iz Trente so imele bele žene rade, brez strahu se je lahko vzpenjal na najvišje gore.

Bele gorske žene in njihove bele koze je vodil skrivnostni beli kozel z zlatimi rogovi – Zlatorog. Bele žene so Zlatoroga naredile nesmrtnega. Njegovi rogovi so bili ključ do neizmerne zaklada v gori Bogatin.

Nekega večera se je mladi lovec spet odpravil v gore. Nenadoma zagleda pred seboj Zlatoroga, ki se mirno pase. Osupel ga mladenič opazuje izza smreke, ko ga v hipu premaga lovška strast, zgrabi puško, napne petelina in pomeri. Tedaj zasliši glasen krik: »Stoj!« Ko se ozre, vidi lepo ženo, vso v belem, ki jezno upira oči vanj in pravi: »Ta kraj je naš, to je planinski raj, kamor še nikoli ni stopila človeška noga. Ubogim pastirjem dovoljujemo, da smejo pasti ovce tod, gorjé pa lovcu, ki bi si drznil streljati na naše bele koze. Trikrat gorjé tistemu, ki svojo puško bi nameril celo v Zlatoroga!«

Zlatorog je bil nesmrten. Če bi bil kdor koli ustrelil vanj in mu prestrelil srce, bi na mestu, kamor bi padla kaplja Zlatorogove krvi, vzknila zdravilna Triglavska roža. Ko bi ranjeni kozel zaužil njen cvet, bi se mu nemudoma povrnilo vse moči in pahnil bi predrznega lovca v prepad. Nato bi iz maščevanja besni Zlatorog uničil krasne planine – tam, kjer rasejo zeleni pašniki, ostale bi potlej le gole, sive skale.

»Tvoje nedolžno in blago srce te je rešilo, mladenič, zapomni si, vseč si nam! Svobodno smeš loviti divjad po triglavskih planinah, le bele koze in Zlatoroga pusti na miru,« je še dejala bela žena in izginila. Za njo je izginila čreda belih koz in v mraku je izginil tudi Zlatorog.

Mladi Trentar je rad zahajal v dolino, v krčmo ob reki Soči. Lepi krčmarici je nosil gorsko cvetje ter si pridobil njeno ljubezen. Deklica mu je bila zvesta vse do usodnega dne, ko je v krčmo zaneslo beneškega trgovca. Ta je mladenki dvoril s sladkimi besedami in ji obljubljal gosposko življenje v Benetkah. Podaril ji je nekaj nakita ter jo premamili z zlatom.

Ko je Trentar naslednjič obiskal svojo izvoljenko, se deklica ni več menila zanj in za šopek gorskega cvetja, ki ji ga je prinesel. »Naveličala sem se cvetic, ne zanima me več šopek sleča – zlato in biseri, glej, to je sreča!« je dejala in razkazovala svoje novo okrasje.

Trentar je žalosten odvrnil: »Za zlato si se prodala, ljubezen najino si poteptala. Zato sramuješ mene se, berača ... A čuj, planinski sem ponosen sin, vem, kje stoji visoki Bogatin, kjer zakladov polna je votlina. Prisegam ti: prej v črn grob ne ležem – četudi se z zlim duhom samim zvežem – dokler ne najdem skrivnih vrat v goro!«

Tako je mladenič prisegel ter se potrto in užaljen še isto noč odpravil proti skalnemu pobočju Bogatina.

Na gori Bogatin je tedaj vladala oblačna noč, v daljavi je grmelo. Mladi Trentar je napol sedé zadremal naslonjen na skalo, kar se mu z velikimi koraki približa suhljat človek z ostrimi potezami na obličju in s srepečimi očmi, popolnoma odet v zelena oblačila – Zeleni lovec.

Skrivnostni neznanec je vedel vse, kar se je Trentarju pripetilo: da je zaljubljenega mladeniča deklica prevarala za nekaj nakita in zlata. Zeleni lovec zatorej pokaže razočaranemu fantu votlino v skalni steni Bogatina, kjer je skrit zaklad – kad, polna zlatih cekinov. Pove, da so edini ključ v votlino Zlatorogovi rogovi. Mladenič si zaželi zaklad pridobiti.

Mladega lovca je zanimalo, kdo je skrivnostni mož, ki ve za njegovo nesrečo in pozna pot do zaklada v Bogatinu. Toda Zeleni lovec se ni predstavil, povedal je le, da ga nosi vihar, ljudje pa ga preklinjajo in se ga bojé. Fantu je ponudil mamljivo kupčijo: ves zaklad bo mladeničev, če bo ta svojo dušo po smrti izročil njemu, Zelenemu lovcu. Trentar je v zameno za bogastvo sklenil srhljivo kupčijo z neznancem.

Mladi lovec se je zelo dobro spominjal besed bele žene, naj pusti pri miru bele kože in Zlatoroga. Navzlic prepovedi je Zeleni lovec mladega Trentarja prepričal, naj Zlatoroga ubije in se polasti njegovih zlatih rogov, če hoče priti do zaklada v skalni votlini gore Bogatin.

Zarana naslednjega dne sta lovca skupaj krenila na lov za Zlatorogom. V jutranjih meglicah zagledata čredo belih koz in kmalu se med njimi prikaže tudi Zlatorog. Potiho se moža živali približata in že Trentar nameri svojo puško v belega gamsa. Odjekne strel in Zlatorog pade. Iz krvi smrtno ranjene živali so zrasle čudodelne triglavske rože.

Umirajoči Zlatorog je eno použil in v trenutku mu je povrnila veliko življenjsko moč. Zdirjal je proti lovcu in ta je prestrašen in oslepljen od sijaja zlatih rogov omahnil v prepad. Narasla Soča je njegovo truplo prinesla v dolino.

Zlatorog je v jezi razdejal svoj gorski paradiž in zapustil svoje kraljestvo. Z njim so odšle bele kože in bele žene ter izginili so neznanu kam. Triglavske gore so ostale zaznamovane s sledmi Zlatorogovega besa v škrapljah, žlebovih, prepadih ter s cvetočimi gorskimi pašniki kot spominom na zlatorogovo kraljestvo. Zlatorogov zaklad pa je za vedno ostal skrit v gorah pod Triglavom.

Nauk pripovedi govori o spoštovanju narave. Pripoved izvira iz davnih, minulih časov, vendar njen nauk velja še danes. Tako kot Zlatorog, je nesmrtna tudi Narava. Kot je nekoč trentarski lovec, zaradi želje po bogastvu, prekršil zapoved bele žene, tako danes človek marsikdaj zanemarja spoštovanje do Narave. Kljub temu, da današnjega človeka ne čaka kruta kazen, je v vsaki pravljici kanček resnice: Zlatorogov zaklad niso zlati cekini. V resnici so to lepote alpskega sveta in Narave, ki jih moramo spoštovati in varovati.

Pripovedka je nastala v gorskem okolju Julijskih Alp. Dogajanje je umeščeno v čudoviti svet doline Triglavskih jezer, vendar ga ni mogoče uvrstiti v določen čas. Poglavitno sporočilo legende o Zlatorogu je brezčasno, govori o posledicah človekovih uničujočih posegov v naravo – kadar človek zaradi lastnega koristoljubja brezvestno ruši naravno ravnovesje. Za svoje početje je v zgodbi kaznovan s smrtjo, medtem ko si narava, ki jo je človek oskrnil, opomore in živi dalje. Pripoved podaja večni boj med dobrim in zlim.

7.2 PRILOGA: SLIKANICA PRAVLJICA O ZLATOROGU